

VLAK, FAIR EN DE REST

André Decoster

Centrum Voor Economische Studiën¹

versie van woensdag 6 juni 2007

In deze tekst komen drie aspecten aan bod die in het Leuvense Economisch Standpunt “*Verdient de vlaktaks zichzelf terug?*” (hierna LES) minder of niet belicht werden. Eerst vatten we kort een andere studie samen waarnaar in het publieke debat vaak verwezen wordt. We geven aan hoe onze berekeningen verschillen van deze studie. Daarna drukken we het terugverdieneffect uit in termen van de kost van een belastingverlaging. Tenslotte becijferen we op een vereenvoudigde manier de kost en de herverdelende impact van enkele andere voorstellen dan de vlaktaks, berekend in het Leuvense Economisch Standpunt. Daarbij hebben we op 6 juni nog twee voorstellen toegevoegd in vergelijking met de nota van 5 juni. Immers, het oorspronkelijke voorstel van de fair tax werd de laatste dagen plots veranderd in een nieuwe versie die zéér grondig verschilt van de vorige. Deze nieuwe versie van de fair tax wordt door Open VLD trouwens afgezet tegen een voorstel van CD&V waarbij niet alleen de belastingvrije som wordt verhoogd, maar ook de belastingvermindering voor vervangingsinkomsten wordt afgeschaft. We vinden dit niet terug in het officiële verkiezingsprogramma van de partij, maar hebben er ter informatie toch deze simulatie aan toegevoegd.

1 ZOVEEL PROFESSOREN, ZOVEEL MENINGEN?

Zowel in Terzake 07 van woensdag 23 mei, als in een debat op kanaal Z van zaterdag 2 juni verwees Dhr. Dedecker naar “andere studies, van andere professoren”, die onze berekeningen betreffende budgettaire kost en verdelingseffecten van een vlaktaks zouden ontkrachten. De enige andere Belgische studie waarnaar hij verwijst is die van collega Vuchelen van de VUB.

De studie van Vuchelen werd gepubliceerd in een Liber Amicorum voor Willy De Clercq in 1985.² De cijfers zelf dateren van ... 1981. Net 25 jaar oud dus. Oud betekent echter niet fout. Vuchelen schrijft inderdaad: “*Uit deze gegevens volgt ook dat een uniforme constante belastingvoet van 25 procent een realistisch alternatief vormt voor het huidige belastingstelsel*” (p. 369). Op welke gegevens is deze uitspraak gebaseerd en hoe werd deze “vlaktaks” berekend?

Het gaat om een deling van de globale opbrengst uit de personenbelasting in 1981 door het totale bruto-inkomen in 1981. Dat betekent dat er, behoudens de beroepskosten,

¹ Met dank aan Koen Algoed, Koen Decancq en Kris De Swertd voor waardevolle opmerkingen bij een eerste versie van deze tekst.

² Vuchelen, J. (1985) *De administratiekosten van de belastingen*, in De Meyer, L. en Flamant E. *Liber Amicorum Willy De Clercq*, Uitgeverij Peeters, Leuven, p. 347-371.

geen enkele andere aftrek behouden blijft én dat er **geen belastingvrije som** gehanteerd wordt. Het weze een troost voor Dedecker dat wij in ons Leuvens Economisch Standpunt van 2005 een zelfde berekening uitvoerden op 23000 fiscale aangiften van 2001 en daarbij een nog lager tarief bekwamen: 23,5%. Zeg dus niet dat we geen vlaktaks à la Vuchelen durven berekenen.

Alleen noemden we de verdelingseffecten van dergelijke proportionele belasting toen een “sociaal bloedbad”. De armste 20% van de gezinnen verliezen meer dan 20% van hun beschikbaar inkomen. De rijkste 10% van de gezinnen winnen 14%. Enkel al het invoeren van het belastingvrij minimum op het huidige niveau drijft de belastingvoet van 23,5 % naar meer dan 34%. Onze berekeningen werden uitgevoerd op fiscale aangiften en zijn dus onweerlegbaar wat de gemiddelde voet betreft (zonder gedragsreacties, zie volgende paragraaf). Aangezien Dedecker er intussen zelf voor pleit om het vrijgesteld minimum te verhogen, kan hij dus beter onze berekeningen gebruiken en minstens spreken van een vlaktaks van 35%. En studies van 25 jaar geleden hanteren als er al twee grondige belastinghervormingen hebben plaatsgevonden (1988 en 2002) lijkt óf niet echt competent, óf ter kwader trouw. De enige andere studie voor België die we kennen is deze van Valenduc van het Ministerie van Financiën. Ze bevestigt over de hele lijn onze resultaten.

2 TERUGVERDIENEFFECT

In het LES analyseerden we een vlaktaks die *opbrengstneutraal* is. De hoofdreden daarvoor is dat men op die manier de discussie over de hoogte van de belastingopbrengst (en dus over de omvang van het overheidsoptreden in de economie) gescheiden houdt van de discussie over de vorm van het belastingsysteem. Een opbrengstneutrale vlaktaks kost daardoor per definitie 0 € in termen van overheidsontvangsten, omdat we het tarief zo kiezen dat dezelfde opbrengst gerealiseerd wordt als voor de hervorming. Het terugverdieneffect wordt in ons LES dan berekend als het verschil in het tarief wanneer we geen rekening houden met de toegenomen economische activiteit t.o.v. de situatie wanneer we er wél rekening mee houden. In ons geval was dat een daling van het tarief van 39% naar 38%.

In de publieke discussie heeft deze manier van werken echter een (klein) nadeel. Daar definieert men het terugverdieneffect meestal als dat percentage van de kost van een hervorming die gec recupereerd wordt door de eventueel toegenomen economische activiteit. Aangezien de kost van een opbrengstneutrale hervorming 0 € bedraagt is dit een zinloze berekening in dat geval.

Om toch enigszins tegemoet te komen aan de vraag van beleidsmakers “hoeveel % het terugverdieneffect bedraagt” geef ik daarom hieronder de effecten van ons model voor een niet budgetneutrale vlaktaks. We kozen een vlaktaks van 35%. Zoals uit de eerste drie

kolommen blijkt is die inderdaad niet opbrengstneutraal. Wanneer we het toegenomen arbeidsaanbod niet in rekening brengen dan kost een vlaktaks van 35% 3,5 miljard €³

Dan gebruiken we het model dat het arbeidsaanbod, d.w.z. de bereidheid tot werken, modelleert. De veranderde netto-opbrengst van arbeid brengt sommigen er toe de arbeidsmarkt te betreden en/of meer te gaan werken. In het LES bespreken we in detail deze reactie: wie reageert en hoeveel. Hier beperk ik me tot het budgettair effect van deze toegenomen activiteit. Dat staat in kolom (5) van Tabel 1. De personenbelasting neemt toe met 308 miljoen, de sociale zekerheidsbijdragen met 318 miljoen, en de werkloosheidsbijdragen dalen met 463 miljoen. De werkgeversbijdragen zijn niet opgenomen in ons model. Zonder deze werkgeversbijdragen komen we dus aan een terugverdieneffect van 1089 miljoen € Voor de raming van het effect op de werkgeversbijdragen neem ik iets minder dan het dubbele van het effect van de werknemersbijdragen, 600 miljoen dus. **Dit brengt het totale terugverdieneffect op 1689 miljoen € of 48%**. Dit is niet te verwaarlozen natuurlijk, maar **zeker nog geen Laffercurve-effect**, zoals zo makkelijk beweerd wordt. Netto kost de hele operatie nog steeds 1,8 miljard € Ik ben tamelijk zeker dat er efficiëntere manieren zijn om tewerkstelling te stimuleren dan deze botte, dure bijl.

Bovendien is deze schatting een **bovengrens** aan het terugverdieneffect. Op de arbeidsmarkt modelleren we *enkel* het aanbod van arbeid (d.i. de bereidheid tot werken), en niet de vraag naar arbeid vanuit de ondernemingen. M.a.w. als niet iedereen die meer wil werken ook effectief een job vindt, dan is het terugverdieneffect kleiner dan wat we in Tabel 1 weergeven.

TABEL 1: TERUGVERDIENEFFECT VAN EEN VLAKTAKS VAN 35%

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
	Basisscenario	35% geen gedragsreactie	Vershil in miljoen € (2)-(1)	35% mét gedragsreactie	Vershil tussen (4) en (2)
Personenbelasting	38902	35373	-3529	35681	308
Werknemersbijdragen SZ	14671	14671	0	14989	318
Werkloosheidsuitkeringen	6650	6650	0	6187	-463
Raming effect op werkgeversbijdrage					600
Netto-effect op budget	44547	41018	-3529	41587	1689

3 VERDELINGSEFFECTEN VAN ZES VERSCHILLENDE VOORSTELLEN

Het LES lokt heel wat commentaren uit met voorstellen die “beter” zouden zijn dan een simpele vlaktaks. Open VLD beweert dat haar voorstel van een fair tax een antwoord biedt op

³ Dit cijfer komt uit hetzelfde model en dataset als gebruikt in het Leuven Economisch Standpunt, d.w.z. berekend op de gegevens van de budgetenquête.

het sterk regressief karakter van de overstap naar een pure vlaktaks. CD&V pleit voor een verhoging van het belastbaar minimum, en SP-a voor een verhoging van de forfaitaire beroepskosten. Ten slotte opperde collega Frans Vanistendael dat een vlaktaks wél mogelijk is als men de belastingvrije som maar hoog genoeg maakt én daarboven een tarief van, bijvoorbeeld, 50% hanteert.

Hieronder geven we een eerste raming van zowel de kost als de verdelingseffecten van deze verschillende voorstellen. Dit is gebeurd met een eenvoudiger model dan datgene dat gebruikt werd in het LES. In dit kort tijdsbestek was het onmogelijk om het verfijnde model, mét arbeidsaanbod, voor al deze voorstellen op een gedetailleerde manier te laten lopen. Daardoor kunnen we ook de terugverdieneffecten van deze verschillende voorstellen (nog) niet in kaart brengen. We maken ons echter sterk dat:

1. de terugverdieneffecten niet fundamenteel anders zullen liggen dan deze geschetst in het LES of hierboven in Tabel 1;
2. de politieke haalbaarheid in grote mate mee bepaald wordt door de verdelingseffecten. Onze LES toonde aan dat de verdelingseffecten niet grondig veranderen door de gedragsreacties in rekening te brengen. We denken dan ook dat de hieronder voorgestelde verdelingseffecten de helderheid van de argumentatie voor of tegen een bepaald voorstel enkel kan ten goede komen.

De berekening gebeurde op hetzelfde databestand als datgene dat gebruikt werd in het vorige Leuvense Economisch Standpunt, m.n. een bestand met 22731 fiscale aangiften dat representatief is voor alle fiscale aangiften van het desbetreffende jaar.⁴

Welke voorstellen hebben we berekend?

1. **vlaktaks (1)**: het voorstel Dedecker. Een vlaktaks van 30% met een vrijgesteld minimum van 7500 € We schaffen het huwelijksquotiënt af, alsook de belastingvermindering voor vervangingsinkomsten. Naast het forfaitair schema voor de bedrijfslasten behouden we ook de werkelijk aangegeven beroepskosten, maar alle andere aftrekken worden afgeschaft.
2. **vlaktaks (2)**: idem als 1, maar we schaffen nu ook de werkelijk aangegeven beroepskosten af en vervangen ze door het forfaitair schema.
3. **Fair tax (1)**: van de Open VLD; het vrijgesteld minimum wordt opgetrokken tot 7500 € en er zijn twee tarieven. Eerst 20% en vanaf 18000 €40%. We behouden wel de werkelijk aangegeven beroepskosten, maar schaffen alle andere afgetrokken

⁴ Het bestand betreft fiscale aangiften van de inkomsten 2001 (aanslagjaar 2002). Ik heb alle inkomens (en andere nominale bedragen zoals aangegeven kosten) geïnfleerd naar het niveau 2006 door de consumptieprijsindex toe te passen tussen 2001 en 2006. Een belangrijk voordeel van het gebruik van een dataset met microgegevens van de fiscale aangiften, ligt in de beschikbaarheid van gegevens van werkelijke bedrijfslasten en alle andere aftrekken. Dit laat ons toe scenario's te bekijken waarbij deze aftrekken worden geschrapt. Ons basisscenario bestaat uit de wetgeving van 2007 (inkomsten 2006) zoals beschreven in het Fiscaal Memento 2006.

bedragen af. Het huwelijksquotiënt wordt afgeschaft, alsook de belastingvermindering voor vervangingsinkomsten.

4. **Fair tax (2):** in de laatste week voor de verkiezingen duikt een nieuwe fair taks op. I.p.v. de hiervoor voorgestelde twee tarieven van 20 en 40% worden er nu twee van de vijf bestaande tarieven afgeschaft, nl. het tarief van 30 en 45%. Die worden respectievelijk 25 en 40%. De brackets blijven dezelfde. De belastingvermindering voor vervangingsinkomsten blijft behouden.
5. **CD&V (1):** verhoging van de belastingvrije som tot 10500 € Voor de rest laten we alles ongewijzigd.
6. **CD&V (2):** verhoging van de belastingvrije som tot 10500 € en afschaffing van de vermindering voor vervangingsinkomsten.
7. **SP-a-voorstel:** verhoging van de forfaitaire bedrijfslasten. Er wordt een minimale forfait ingevoerd van 2500 € (die natuurlijk niet hoger kan zijn dan het beroepsinkomen zelf). Dat gebeurt binnen het huidige systeem, zodat de schaal van 3% en ook het maximum behouden blijven.
8. **voorstel Vanistendael:** een vlaktaks van 50% boven een belastingvrije som van 10000 € Voor de rest laten we het systeem ongewijzigd.

Het spreekt voor zich dat deze voorstellen zouden kunnen verfijnd worden. Maar de resultaten geven toch een duidelijke aanduiding van de betrouwbaarheid van de argumenten die voor deze verschillende voorstellen gehanteerd worden.

Eerst de kostprijs. In Tabel 2 geven we zowel een raming in miljard € op de eerste lijn, als een vergelijking met de belastingopbrengst van het ongewijzigde systeem van aanslagjaar 2007 in %. De derde lijn in de tabel geeft de verandering weer in de betaalde belasting per gezin in € per jaar.

TABEL 2: KOSTPRIJS VAN ZES VOORSTELLEN

	Vlak-taks (1)	Vlak-taks (2)	Fair tax (1)	Fair tax (2)	CD&V (1)	CD&V (2)	SP-a	Vanisten dael
in miljard €	-9.7	-5.6	-9.3	-3.3	-6.3	-4.3	-1.6	-1.5
in % van opbrengst	-26.8	-15.4	-25.6	-9.0	-17.4	-12.0	-4.4	-4.2
verandering belasting per gezin in € per jaar	-1978	-1136	-1890	-667	-1283	-887	-334	-309

Met uitzondering van het SP-a-voorstel en het voorstel van collega Vanistendael, en even het recente nieuwe fair tax voorstel buiten beschouwing gelaten, valt op hoe duur al deze voorstellen zijn. Zonder terugverdieneffecten kost de vlaktaks van 30% waarbij de werkelijke bedrijfslasten behouden blijven iets minder dan 10 miljard €. Ook de oorspronkelijke fair tax komt in die buurt. En bemerk dat dit kostenplaatjes zijn onder de veronderstelling dat het

huwelijksquotiënt én alle andere aftrekken dan de beroepskosten worden afgeschaft... Zelfs met een terugverdieneffect van 50% (en herinner dat dit een bovengrens was) blijven dit zeer zware budgettaire uitgaven. Alleen als men erin slaagt niet alleen alle aftrekken af te schaffen, maar ook de werkelijke bedrijfskosten te vervangen door het forfaitair schema, dan kost een vlaktaks van 30% “slechts” 5,6 miljard € CD&V stelt weliswaar voor de belastingvrije som gefaseerd te verhogen, maar toch wordt door bvb. Leterme verwezen naar een kostprijs van rond de 3 miljard € op kruissnelheid. Onze berekening wijst uit dat ook dit een schromelijke onderschatting is. Wij komen aan 6.3 miljard € Tenzij men ook de vermindering voor de vervangingsinkomsten afschaft (dat is CD&V (2)). In dat geval is de kostprijs 4,3 miljard. Dat de kostprijs van de herziene vorm van de fair tax nog slechts 3,3 miljard bedraagt ligt in de lijn van de verwachtingen als het tarief van 20% weer 25% wordt, en het tarief van 50% behouden blijft. Het is eerder tekenend voor de slordigheid van het debat dat die twee vormen van fair tax zomaar na elkaar gelanceerd worden onder dezelfde naam.

Maar het echte en politiek relevante verschil tussen de zes voorstellen zit hem in de **verdelingseffecten**. Die staan in Tabel 3. De kolommen bevatten weer dezelfde acht voorstellen. De vier rijen in elk onderdeel van de tabel stellen vier groepen voor. We hebben de hele fiscale bevolking geordend naar grootte van hun winst of verlies bij een hervorming.⁵ Groep 1 (Q1 van “Quartiel”) bevat het kwart van de gezinnen dat minst wint (of meest verliest) bij de hervorming. Groep 4 is het andere uiteinde van het spectrum. Daarin zitten de 25% van de gezinnen die meest winnen bij de hervorming. Groepen Q2 en Q3 liggen ertussen. In de kolommen beschrijven we dan de kenmerken van deze vier groepen. We zouden kunnen zeggen dat Tabel 3 een foto geeft van winnaars en verliezers.

Hoe ziet dit fotoalbum eruit? De eerste foto, in het eerste deel van de tabel, is deze van de inkomenssituatie van de gezinnen in de vier groepen. En het is opmerkelijk en overduidelijk hoe verschillend de voorstellen zijn. Vergelijk bvb. de vlaktaks in kolom (1) met het CD&V-voorstel of het voorstel Vanistendael. Wat is de inkomenssituatie van de winnaars van deze verschillende voorstellen? Bij een vlaktaks hebben de winnaars een gemiddeld inkomen van 23000 € bij de voorstellen waarbij het belastbaar minimum wordt opgetrokken is dat maar iets meer dan 13000 € En het omgekeerd beeld bij de “verliezers” – al kan dit ook relatief kleine winnaars zijn- natuurlijk. Bij de vlaktaks (1) vinden we de lage inkomens terug bij de verliezers van het voorstel. Tenzij de werkelijke beroepskosten worden afgeschaft natuurlijk.

⁵ Om te ordenen gebruikten we de *procentuele* verandering van het *beschikbaar inkomen per persoon*. Het spreekt vanzelf dat als we de absolute verandering zouden bekijken, we vier andere groepen krijgen. De correctie voor gezinsgrootte gebeurde aan de hand van een equivalentieschaal die de vierkantswortel is van het aantal personen in het gezin.

TABEL 3: WIE WINT, WIE VERLIEST IN DE ZES VOORSTELLEN?

	Vlaktaks (1)	Vlaktaks (2)	Fair tax (1)	Fair tax (2)	CD&V (1)	CD&V (2)	SP-a	Vanistendael
inkomen per persoon voor vier quartielen van kleinste winst (of zelfs verlies) naar grootste winst gemiddeld voor hele populatie: 24138 €per jaar								
Q1 (verliezers)	13721	20077	11247	16589	17818	10406	16801	19366
Q2	14588	10977	21337	19443	22746	28484	28137	22753
Q3	19863	18011	21232	20617	17588	21710	21416	16815
Q4 (winnaars)	22959	22066	18533	14824	12979	15521	14508	13383
% gezinnen met vervangingsinkomen voor vier quartielen van kleinste winst naar grootste winst gemiddeld voor hele populatie: 29.1%								
Q1	71.4	62.6	58.6	27.5	43.4	68.8	71.2	27.6
Q2	17.3	24.6	23.8	24.7	17.8	30.8	0.0	30.3
Q3	12.6	13.7	7.2	18.8	19.3	6.0	0.0	27.7
Q4	15.0	15.5	22.5	45.1	35.9	0.3	0.0	31.7
% alleenstaanden voor vier quartielen van kleinste winst (of zelfs verlies) naar grootste winst gemiddeld voor hele populatie: 57.6%								
Q1	79.4	74.8	86.7	82.4	78.9	70.6	58.8	64.6
Q2	73.6	73.5	60.0	74.8	49.9	47.5	33.4	54.6
Q3	50.8	54.1	52.3	56.8	56.8	47.4	39.3	51.9
Q4	26.5	27.9	28.2	15.5	44.8	58.4	76.5	55.7
% twee verdieners voor vier quartielen van kleinste winst (of zelfs verlies) naar grootste winst gemiddeld voor hele populatie: 28.9%								
Q1	17.1	18.0	10.3	14.9	12.9	12.1	21.6	19.1
Q2	18.6	19.2	31.9	23.5	40.6	34.1	55.3	34.4
Q3	38.6	36.9	42.7	40.5	34.1	45.2	53.4	34.1
Q4	41.1	41.4	33.1	37.6	27.9	30.1	11.5	33.2

Het is opvallend hoe weinig “monotoon” het beeld is doorheen de verdeling van verliezers en winnaars. Daarmee bedoelen we dat het simplistisch is te stellen dat de rijken meer winnen dan de armen (of omgekeerd). Het allerlaagste gezinsinkomen in de verliezersgroep vinden we bvb bij het oorspronkelijke voorstel van de fair tax. Maar in tegenstelling tot de twee vlaktaksen neemt het inkomen in dat geval wel af voor de andere drie quartielen: rijken winnen dus minder dan armen. De bijstelling van de fair tax tijdens de laatste dagen van de campagne is echter meer dan een bijstelling. Het beeld van winnaars en verliezers is fundamenteel anders. In vergelijking met het oorspronkelijke voorstel is het inkomen van de verliezers nu veel hoger. En dat van de winnarsgroep is nu veel lager.

Ook de drie voorstellen waarvan we zouden verwachten dat ze “progressief” zijn (CD&V (1), SP-a en Van Istendael) slagen er niet echt in de laagste inkomens te laten mee genieten. Dat is ook niet verwonderlijk aangezien ook het optrekken van het belastbaar minimum niet gepaard gaat met een toename van het beschikbaar inkomen als er voorheen al geen belastingen dienden betaald te worden.⁶ Voor de andere drie groepen zijn deze drie hervormingen wel degelijk progressief. De laagste inkomens zitten bij de grootste winnaars. Het SP-a-voorstel lijkt op dit vlak het sterkst geprofileerd. Indien CD&V inderdaad ook de belastingvermindering voor vervangingsinkomens afschaft, dan komen deze vervangingsinkomens in de verliezersgroep terecht. Gezinnen met enkel vervangingsinkomens betalen nu meer belastingen (dat komt in de tabel niet tot uiting omdat in de groep verliezers onderaan, groep Q1 dus, niet alleen gezinnen met vervangingsinkomens zitten).

De tweede foto geeft expliciet het percentage van gezinnen met een vervangingsinkomen in elk van de vier groepen. Het afschaffen van de belastingvermindering voor vervangingsinkomens in de vlaktaksvoorstellen stuurt deze gezinnen natuurlijk naar de verliezersgroep. Enkel het eerste CD&V-voorstel en vooral het voorstel Vanistendael zorgen ervoor dat werklozen, gepensioneerden en zieken mee winnen bij de hervorming. Het tweede CD&V-voorstel en het SP-a-voorstel doen het minst voor vervangingsinkomsten.⁷

De andere twee delen van de tabel geven de verdeling van respectievelijk alleenstaanden en tweeverdieners over de vier groepen van winnaars en verliezers.

In Tabel 4 geven we het traditionele beeld van verandering in welvaart **per deciel**. Elk deciel bevat 10% van de bevolking, gerangschikt van arm naar rijk.⁸ Het eerste deciel bevat dus de 10% armste individuen. Het tiende deciel de 10% rijkste. We geven zowel de absolute

⁶ Bemerkt trouwens dat de personen die, wegens te laag inkomen, helemaal geen aangifte doen of dienen te doen, niet opgenomen zijn in deze steekproef. Schattingen van de omvang van deze groep onderaan de inkomensverdeling zijn moeilijk, maar wijzen in de richting van 12% van de bevolking.

⁷ Dit zijn altijd uitspraken over *relatieve* winst of verlies. Dat kan een belangrijk verschil verbergen in absoluut niveau van winst of verlies. In het CD&V-voorstel betalen de vervangingsinkomens effectief méér belastingen, in het SP-a-voorstel niet. Ze genieten gewoon niet mee van de belastingverlaging waar de werkenden wel van genieten.

⁸ Ook hier is de rangschikking gebeurd op basis van het beschikbaar inkomen *per persoon* en dus niet op basis van het gezinsinkomen. Daarvoor deel ik het gezinsinkomen door een factor die rekening houdt met schaalvoordelen als men in één huishouden leeft met meerder personen. De schaal die ik hier gebruik is de vierkantswortel van het aantal personen in het gezin. Met “beschikbaar” bedoel ik het bruto-inkomen minus de betaalde belastingen.

verandering in de gezinsbelasting per jaar, als de procentuele verandering in het beschikbaar inkomen *per persoon*.

Niemand kan ontkennen dat vlaktaks(1) een “cadeau” is aan de hogere inkomensgroepen, en dus de feitelijk bestaande herverdeling door de inkomstenbelasting uitholt. Zelfs als de werkelijke bedrijfslasten worden afgeschaft, blijft de hervorming sterk regressief: behalve voor het topdeciel (waar de bewezen beroepskosten zich in grote mate bevinden). Zelfs in procenten van het beschikbaar inkomen neemt het voordeel sterk toe van arm naar rijk.

Het oorspronkelijke voorstel van de fair tax laat het belastingvoordeel in absolute termen toenemen van arm naar rijk, maar in procenten van het beschikbaar inkomen is het beeld min of meer vlak. Het nieuwe voorstel is plots veel meer een “fair” tax. Het voordeel neemt duidelijk af met het inkomen, behalve, zoals we reeds hebben gesteld, voor het laagste deciel. Het CD&V(1)-voorstel en het voorstel Vanistendael zijn progressief, ook al slagen ze er niet echt in die progressiviteit ook in het laagste deciel tot uiting te brengen. Indien CD&V inderdaad de vermindering voor vervangingsinkomsten afschaft, dan realiseren ze wel een hervorming die tussen deciel 2 en 8 echt regressief is: rijkere gezinnen winnen meer dan armeren, ook in relatieve termen (en dus a foriori in absolute termen). Het SP-a-voorstel is vooral progressief bovenaan de inkomensverdeling. Dat komt wellicht omdat enerzijds de vervangingsinkomsten niet mee genieten van de verhoging van de forfaitaire aftrek, en anderzijds de hoge arbeidsinkomens boven het plafond van het forfait uitkomen en dus evenmin meegenieten.

TABEL 4: VERDELINGSEFFECTEN PER DECIEL

	Vlaktaks (1)	Vlaktaks (2)	Fair tax (1)	Fair tax (2)	CD&V (1)	CD&V (2)	SP-a	Vanistendael
verandering van de belasting per gezin in €per jaar								
alle gezinnen	-1978	-1136	-1890	-667	-1283	-887	-334	-309
deciel 1	-84	-81	-141	-180	-159	-47	-82	-105
deciel 2	-725	-712	-1123	-1229	-879	-191	-235	-354
deciel 3	-994	-966	-1397	-1268	-955	-368	-272	-320
deciel 4	-413	-376	-793	-800	-849	-279	-282	-366
deciel 5	-638	-557	-1173	-688	-1301	-582	-351	-564
deciel 6	-1223	-1130	-1738	-578	-1592	-1055	-465	-544
deciel 7	-1911	-1774	-2171	-550	-1699	-1377	-512	-389
deciel 8	-2762	-2402	-2636	-594	-1805	-1623	-491	-244
deciel 9	-4277	-3561	-3462	-553	-1993	-1895	-438	-88
deciel 10	-8586	-243	-5396	-280	-1921	-1871	-230	-18
procentuele verandering van beschikbaar inkomen per gezinslid								
alle gezinnen	5.3	4.2	6.6	3.3	5.6	3.0	1.6	1.6
deciel 1	1.5	1.4	2.4	3.1	2.8	0.8	1.1	1.8
deciel 2	5.9	5.8	9.1	9.9	7.1	1.5	1.9	2.9
deciel 3	6.8	6.6	9.6	8.7	6.5	2.5	1.8	2.2
deciel 4	2.6	2.4	5.0	5.1	5.4	1.8	1.8	2.3
deciel 5	3.5	3.0	6.4	3.8	7.1	3.2	1.9	3.1
deciel 6	5.8	5.3	8.2	2.7	7.5	5.0	2.2	2.6
deciel 7	7.7	7.2	8.8	2.2	6.9	5.6	2.1	1.6
deciel 8	9.4	8.2	9.0	2.0	6.2	5.5	1.7	0.8
deciel 9	11.4	9.5	9.2	1.5	5.3	5.0	1.2	0.2
deciel 10	11.6	0.3	7.3	0.4	2.6	2.5	0.3	0.0

4 ENKELE BESLUITEN

1. De studie van Vuchelen die vaak wordt aangehaald ter verdediging van een vlaktaks is verouderd en betreft een zuiver proportionele belasting, berekend op macrogegevens.
2. Er is geen enkel wetenschappelijke evidentie die wijst op een terugverdieneffect van meer dan 100% bij een verlaging van de Belgische personenbelasting, waardoor een verlaging van deze belasting middelen zou genereren i.p.v. er te kosten.
3. Een vlaktaks, zelfs met een belastingvrije som, is een cadeau voor de rijken.
4. Het verhogen van de belastingvrije som tot 10000 € is ofwel heel duur, of moet vergezeld worden van een tarief van meer dan 50% om én min of meer betaalbaar, én rechtvaardig te zijn.
5. Niets wijst erop dat de gelanceerde voorstellen grondig becijferd werden. Behalve het SPA-voorstel kosten de meeste voorstellen van politieke partijen meerdere miljarden Euro's.
6. De recente bijsturing van de vlaktaks, die inderdaad veel goedkoper is, ontkracht die uitspraak niet. Wel integendeel. Op enkele dagen voor de verkiezingen een voorstel veranderen van een uitgave van 9,3 naar 3,3 miljard lijkt ons niet ernstig wat betreft communicatie met de burgers. En hetzelfde woord "fair" gebruiken voor twee hervormingen met fundamenteel andere verdelingseffecten is meer dan taalkundige slordigheid. Het verraadt een minachting voor een essentieel element in goede communicatie en goed bestuur: dat de vlag wel degelijk de lading moet dekken.
7. De hoge kost van veel van deze voorstellen kan niet verantwoord worden op basis van het argument dat daardoor tewerkstelling gegenereerd wordt. Daarvoor zijn andere middelen (zoals een gerichte verlaging van sociale bijdragen) veel beter geschikt, en veel goedkoper per gecreëerde arbeidsplaats.
8. Dus moeten de voorstelling tot verlaging van de personenbelasting verdedigd worden op basis van het argument dat men de rol van de overheid in de economie en samenleving wil terugdringen.
9. Verlagingen van de personenbelasting zullen er nooit in slagen het beschikbaar inkomen van de armste gezinnen in de samenleving te doen toenemen. Die worden door dit instrument niet bereikt.
10. Zowel op basis van (7) als van (9) lijkt de hele heisa over een nieuwe verlaging van de personenbelasting ons een "non issue". Er zijn belangrijker thema's in deze campagne.